

Сотник Ж. Г., к.фіз.вих., доцент, Романчук М. П., ст. магістратури
(Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗКУЛЬТУРИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. В статті досліджено рівень теоретичної та практичної підготовки студентів до здійснення олімпійської освіти у загальноосвітніх школах та визначено рівень знань на олімпійську тематику учнів молодшого шкільного віку. Запропоновано впровадити інноваційні технології поширення знань з олімпійської освіти серед учнів молодшого шкільного віку на прикладі Зимових олімпійських ігор у відповідності з гуманістичними принципами та традиціями.

Ключові слова: олімпійська освіта, учні молодшого шкільного віку, студенти.

Аннотация. В статье исследован уровень теоретической и практической подготовки студентов для реализации олимпийского образования в общеобразовательных школах и определен уровень знаний олимпийской тематику учеников младшего школьного возраста. Предложено внедрить инновационные технологии распространения знаний по олимпийскому образованию среди учащихся младшего школьного возраста на примере Зимних олимпийских игр в соответствии с гуманистическими принципами и традициями.

Ключевые слова: олимпийское образование, учащиеся младшего школьного возраста, студенты.

Annotation. The article investigates the level of theoretical and practical readiness of students to Olympic education in schools and determines the level of primary school pupils' knowledge on Olympic theme. The author proposes to introduce the innovative technology to disseminate the knowledge on Olympic education for the pupils of primary school on the example of Winter Olympic Games in accordance to humanistic principles and traditions.

Keywords: Olympic education, pupils of primary school, students.

Важливе місце у структурі ціннісних орієнтацій молодого покоління займають гуманістичні якості, формування яких є необхідною умовою духовного становлення особистості. Створення сучасної системи освіти і виховання підростаючого покоління неможливе без вирішення соціальних,

економічних, валеологічних, екологічних, політичних, правових, патріотичних та ін. завдань. Одним із варіантів вирішення цієї складної проблеми може бути організація навчально-виховного процесу на основі ідеології олімпізму через впровадження системи олімпійської освіти [1].

Олімпійська освіта – багаторівневий спеціально організований педагогічний процес формування гармонійно розвиненої особистості через набуття знань, умінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб та ціннісних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму і є складовою частиною загальної освіти [2].

За концепцією П'єра де Кубертена, олімпійське виховання полягає передусім у подоланні розриву між фізичним і духовним розвитком людини і потребує поєднання фізичного виховання з інтелектуальним і моральним. Метою олімпізму є повсюдне становлення спорту, яке слугує гармонійному розвитку людини для того, щоб сприяти створенню мирного суспільства, яке б піклувалося б про збереження людської гідності [3].

Питання впровадження у процес навчання й виховання молодого покоління елементів олімпійської освіти як позитивного фактора, що сприяє гуманізації суспільства, знайшли відображення у роботах відомих вітчизняних науковців: О. М. Вацеби, В. М. Єрмолової С. Ф. Матвєєва, Н. В. Москаленко, О. А. Томенка.

Результати досліджень зазначених авторів дають підставу стверджувати, що одним із ефективних підходів до вирішення проблем, які стоять перед сферою освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства, повинна стати система організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах на основі олімпійської ідеології через інтеграцію олімпійської освіти у практику роботи школи. Діяльність, що лежить в основі цієї освіти, здатна сприяти вихованню психічно і фізично розвиненої людини, патріота, працездатної, толерантної, законслухняної особи, яка у повсякденному житті дотримується правил чесної гри. Філософія олімпізму покликана допомогти школярам зробити правильний вибір для удосконалення своєї особистості, що сприятиме особистісному розвитку [4].

Метою нашої статті є визначення особливостей формування знань з олімпійської освіти як чинника підвищення зацікавленості учнів школи до спорту та фізичної культури.

Для реалізації цієї мети у роботі передбачено виконання таких завдань:

- охарактеризувати основні принципи та засади олімпійської освіти;
- визначити рівень теоретичної та практичної підготовки студентів до впровадження знань з олімпійської освіти в навчальний процес середньої загальноосвітньої школи;
- розробити інноваційні технології поширення знань з олімпійської освіти на прикладі XXII Зимових олімпійських ігор.

Для визначення рівня знань з олімпійської освіти нами було проведено опитування серед студентів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука з таких предметів як «Олімпійський спорт», «Професійний спорт», «Історія фізичної культури», «Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін». Участь взяли студенти з двох напрямів підготовки спеціальностей «Фізичне виховання» та «Здоров'я людини».

Результати проведених досліджень засвідчили, що студенти I, IV курсів за напрямом підготовки «Фізичне виховання» мають вищий рівень знань про основні принципи та засади олімпійської освіти, ніж студенти, які навчаються за напрямом підготовки «Здоров'я людини». Серед студентів I курсу напряму підготовки «Фізичне виховання» показник знань про принципи організації олімпійської освіти складав 62 %, а студентів IV курсу цього напряму підготовки – 80 %. У студентів, які навчаються за напрямом підготовки «Здоров'я людини» цей показник був нижчим і складав, відповідно, 58 % на I курсі та 73 % на IV курсі. Але слід зазначити, що в процесі навчання рівень знань студентів обох напрямів підготовки на кожному курсі покращується.

Так, у студентів, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Фізичне виховання» рівень знань про олімпійську освіту склав 90 %. Це пов'язано з тим, що в програмі підготовки цих студентів була включена дисципліна «Олімпійська освіта». При цьому, до програми навчального курсу таких студентів входили наступні розділи:

1. Історичні передумови формування олімпійської освіти як елемента гуманізації освіти.
2. Формування теоретико-методичних та організаційних засад олімпійської освіти у світовому контексті.
3. Теоретико-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів України.
4. Інтеграція олімпійських знань у системі викладання предметів.

Одним із головних завдань дисципліни «Олімпійська освіта» є підготовка студентів до впровадження олімпійських знань у навчально-вихований процес учнів загальноосвітніх шкіл.

Результати багатьох зарубіжних і вітчизняних досліджень свідчать про недостатній рівень знань школярів з питань історії та становлення олімпійського руху, ідеалів і цінностей олімпізму.

Із метою виправлення цієї ситуації та збільшення обізнаності школярів з питаннями олімпійської освіти було проведено дослідження, в ході якого нами були опитані учні молодшого шкільного віку у таких закладах освіти: Рівненська ЗОШ № 9 I–III ступенів РМР, Рівненська ЗОШ № 11 I–III ступенів РМР, Рівненський НВК, «ЗОШ I–III ступенів ДНЗ» № 17

РМР Рівненський НВК «ЗОШ I–III ступенів – спеціалізована спортивна школа» № 26 РМР, «Престиж».

В анкетуванні взяло участь 230 учнів, яким була запропонована анкета, в якій були наведені запитання про Зимові олімпійські ігри. Для кращого засвоєння знань з олімпійської освіти нами була розроблена презентація XXII Зимових олімпійських ігор, яка включала такі частини: олімпійська емблема, девіз, талісмани, матеріально-технічна база, види спорту, які увійшли до програми Зимових ігор.

Особливу увагою користувалося в учнів показ на екрані талісманів Зимових олімпійських ігор. При опитуванні учнів 30 % із них взагалі вперше побачили талісман.

За результати опитування учні молодших класів, було встановлено, що вони були недостатньо обізнані ні з інформацією про Зимові олімпійські ігри. Проте, після проведення презентації XXII Зимових олімпійських ігор показники обізнаності студентів про зимові олімпійські види спорту зросли у них в середньому на 45,75 %. При цьому, слід зазначити, що показники були вищими в тих школах, де спортивно-оздоровча робота проводиться на високому рівні.

Виховні заходи на олімпійську тематику в таких навчальних закладах проводилися у відповідності з гуманістичними принципами і традиціями, які органічні олімпійській освіті [1; 5]:

1. Принцип співпраці: навчання і виховання в олімпійській освіті будується за допомогою спільної роботи з учнем практичної і пізнавальної діяльності, мовного і духовного спілкування.

2. Принцип всебічного розвитку: олімпійська освіта базується на єдності загальнокультурного, морального і професійного розвитку особистості.

3. Принцип співмірності і поступовості: педагогічні цілі і завдання в олімпійській освіті повинні відповідати сформованим особистісним якостям вихованця відповідно до його вікового періоду.

4. Принцип гуманітарної сутності олімпійської освіти: зміст олімпійської освіти повинен базуватися на гуманістичній культурі і служити самовизначенню особистості у світовій культурі.

5. Принцип гармонії суспільного і особистісного в реалізації олімпійської освіти, який полягає у розкритті пріоритету загальнолюдських цінностей і духовного змісту олімпізму, зв'язку культурно-історичних традицій народу з розвитком загальної культури людства.

6. Принцип формування сутності діяльності: для реалізації завдань і цілей з олімпійської освіти необхідно спонукати учнів до різноманітної діяльності, повністю реалізувати особистісно-орієнтований підхід як стратегію гуманізації навчального процесу.

7. Принцип активності: під час реалізації олімпійської освіти педагог повинен відноситися до учня, як до самостійної особистості, суб'єкту,

поважати його право на оригінальність, враховувати на його власний досвід, спонукати до самостійної пізнавальної і практичної діяльності.

8. Принцип діалогічності: навчання і виховання в олімпійській освіті повинні будуватися на основі діалогу учня як рівноправного партнера, активізувати, стимулювати його прагнення до спілкування, відвертості, формувати його мотиви до саморозвитку, створювати умови для подальшого розвитку.

9. Принцип індивідуально-творчої орієнтації: в олімпійській освіті педагог повинен діагностувати і розвивати творчі можливості учня, створювати умови для творчості і самовираження, сприяти тим самим формуванню його мотивації до самостійної діяльності.

10. Принцип професійно-етичної взаємної відповідальності: вчитель повинен виховувати в учнів і формувати в себе відчуття відповідальності за самовдосконалення.

Теоретична модель професійних здібностей фахівця фізичної культури з олімпійської освіти передбачає наявність у нього сформованих знань, вмінь і навичок, а також мотивацію, яка необхідна для реалізації ідей олімпізму у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл.

Зазначена модель дозволяє сформувати у майбутніх фахівців з фізичної культури такі здібності:

1. Формування в учнів певної системи знань олімпійської освіти, з цією метою необхідно знати історію зародження і розвитку Олімпійських ігор і олімпійського руху, цілі, завдання, принципи та ідеали олімпізму.

2. Формування в учнів певної системи мотивації: інтереси, потреби, ціннісну орієнтацію. Для цього необхідно розуміти сутність олімпізму і фізичної культури, знати і вміти пояснити основні положення Олімпійської хартії, прививати цінності та ідеали олімпізму учням, та керуватися цим самому як основними мотивами.

3. Формування в учнів певної системи здібностей, вмінь і навичок для проведення роз'яснювальної роботи на значення спорту, як засобу зміцнення здоров'я, розвитку фізичних і духовних якостей, спортивної діяльності у відповідності з принципами олімпізму.

4. Наявність у фахівців знань, вмінь та навичок організації педагогічного процесу з позицій орієнтованого підходу і гуманістичної направленості, для якого характерні особистісні якості, як людяність, доброзичливість, терпіння та інші.

Узагальнюючи результати проведених досліджень можна зробити висновок, що важливе значення у формуванні ціннісних якостей майбутніх вчителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах відіграють їхні знання про олімпійську освіту та спорт.

Проведе нами анкетування показало, що учні молодших класів мають недостатній рівень знань обізнаності про Зимові олімпійські ігри. Однак,

після проведення презентації інформації про XXII Зимові олімпійські ігри такі знання в них зросли в середньому на 45,75 %. Водночас, слід зазначити, що показники були вище в тих школах, де на високому рівні спортивно-оздоровча робота проводиться.

Результати проведених досліджень засвідчують, що студенти I, IV курсів за напрямом підготовки «Фізичне виховання» мають вищий рівень знань про олімпійські види спорту, ніж студенти за напрямом підготовки «Здоров'я людини», що зумовлено викладанням для студентів першого напрямку підготовки навчальних дисциплін олімпійського спрямування.

Тому, для покращення підготовки випускників вищих навчальних закладів з олімпійської освіти запропоновано до програми навчального плану підготовки фахівців напрямів підготовки «Фізичне виховання» та «Здоров'я людини» ввести дисципліни, які безпосередньо будуть надавати студентам знання і формувати у них вміння впроваджувати олімпійські знання у навчально-виховний процес загальноосвітніх шкіл; розширити перелік заходів з олімпійської освіти, які проводяться серед школярів під час проходження ними педагогічної практики; підготувати методичні рекомендації з проведення олімпійських заходів та розробити уроки з фізичної культури на олімпійську тематику.

Водночас, в системі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури поруч із традиційними технологіями навчання виникає потреба використання нетрадиційних методів навчання, серед яких важливим методом проблемного навчання є метод професійної підготовки вчителя фізичної культури. Для цього у ВНЗ необхідно створювати науково-практичні проблемні групи студентів, головною метою яких повинно бути розвиток педагогічних здібностей, формування високої соціальної позиції та залучення вчителів фізичної культури до впровадження ідеалів олімпізму у навчально-виховний процес в загальноосвітніх школах.

1. Булатова М. Система олімпійської освіти в Україні та нові форми її впровадження / М. Булатова // IX Міжнар. наук. конгр. «Сучасний олімпійський спорт і спорт для всіх». – К. : Олімп. л-ра, 2005. – С. 7. 2. Броунли Х. Программы и деятельность по олимпийскому образованию в школе / Х. Броунли // Материалы Межнар. форума «Молодежь – Наука – Олимпизм» (Москва, 14–18 июля 1998 г.). – М. : Советский спорт, 1998. – С. 290. 3. Булатова М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України / М. Булатова, В. Єрмолова. – К. : Олімп. л-ра, 2007. – 44 с. 4. Єрмолова В. Олімпійська освіта : теорія і практика : навч. посіб. / В. Єрмолова. – К. : Олімп. л-ра, 2011. – 335 с. 5. Сотник Ж. Олімпійська освіта в програмі педагогічної практики / Ж. Сотник, Л. Завацька, О. Ільків // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Фізична культура. – 2011. – Вип.13. – С. 57–62.

Рецензент: д.б.н., професор Ю. О. Полатайко.